

якості, формування врожайності культури та якість вирощеного насіння. Можна констатувати про ефективність використання біологічних добрив при протруювання насіння пшениці м'якої озимої.

УДК 632.7:635.9

Жмур О. В., Кава Л. П.

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
вул. Героїв Оборони, 13, 03041, м. Київ, Україна, e-mail: Alesya20100@meta.ua*

**ВИДОВИЙ СКЛАД БОРОШНИСТИХ ЧЕРВЕЦІВ
(PSEUDOCOCCIDAE) У НАСАДЖЕННЯХ ДЕКОРАТИВНИХ
КУЛЬТУР БОТАНІЧНОГО САДУ
ІМЕНІ АКАДЕМІКА О. В. ФОМІНА КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Т. ШЕВЧЕНКА**

Одним з викликів зміни клімату є поширення екзотичних видів фітофагів у всьому світі. В Європі приблизно 20 екзотичних (не місцевих) видів виявляють щороку і близько 15 % з них є шкідниками. Запобігання поширення екзотичних видів стає серйозною проблемою. Поступове знищення полезахисних лісосмуг та просування субтропічних культур на північ ставлять нові великі задачі – попередити інтродукцію борошнистих червеців, а також своєчасно ліквідувати вогнища. Важливим є орієнтування у видовому складі важливої у господарському значенні родини борошнистих червеців.

Pseudococcidae – дуже своєрідна родина з ряду рівнокрилих хоботних серед комах-фітофагів. Представники даної родини найбільш поширені в тропічних та субтропічних країнах. На півночі їх кількість та видове різноманіття зменшуються. Кількість видів, географічне поширення, багатоманітність ареалів свідчать про високий потенціал виживання борошнистих червеців.

Представники родини зустрічаються на різноманітних деревних, чагарникових та трав'янистих рослинах; до яйцекладки можуть повзати по надземних частинах і коренях рослин; іноді живуть на стеблах злаків під піхвою листків, в такому випадку малорухливі. На деревних і чагарникових рослинах вони висмоктують сік зі стовбура, гілок, пагонів, листків, плодів і коріння. Вони обирають найсоковитіші ділянки і їх живлення спричиняє деформацію листків і пагонів, появу на них жовтих або зелених плям, у деяких випадках призводять до загибелі рослин.

Найбільш численним та вивченим є рід *Pseudococcus*, який розповсюджений у всіх частинах світу. Рід включає 375 видів, із них 117 видів відомі із Палеарктики, 51 вид зареєстрований на території колишнього СРСР.

Метою наших досліджень було вивчення видового складу та біологічних особливостей розвитку борошнистих червеців у насадженнях декоративних культур.

У результаті досліджень в умовах ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету ім. Т. Шевченка нами виявлено 11 видів червеців з 5 родів: сонцевик айвовий (*Helicoccus cydoniae* Borchs.), богемський (*H. bohemicus* Sulc), червець борошнистий ялиновий (*Phenacoccus piceae* Loew), кленовий (*Ph. aceris* Sing.), яблуневий (*Ph. mespili* Sign.), виноградний (*Planococcus citri* Risso), щетинистий (*Pseudococcus longispinus* Targ.), цитрусовий (*Ps. gahani* Green), приморський (*Ps. maritimus* Ehrh.), червець вересовий (*Spinococcus colluneti* Lndgr.), Моррісона (*Sp. morrisoni* Kir.). Серед них домінантним видом був червець борошнистий щетинистий, його частка відносно інших становила 47,8 %. Другим за чисельністю був приморський – 15,7 %. Частка інших становила: цитрусовий – 11,8 %, виноградний – 6,9, кленовий – 5,8, яблуневий – 2,4, ялиновий – 2,3, Моррісона – 2,1, вересовий – 2,0, сонцевик богемський – 1,8, айвовий – 1,4 %.

УДК 633.11:633.14:633.65

Захлебна Т. П.

Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, просп. Юності, 16, м. Вінниця, 21100, Україна, e-mail: zahlebnatetana@gmail.com

ПРОДУКТИВНІСТЬ ОЗИМИХ ПРОМІЖНИХ ПОСІВІВ ЗА ВЕСНЯНОГО ВИКОРИСТАННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО

В інтенсифікації польового кормовиробництва зростає агробіологічна роль кормових сівозмін з насиченням проміжних посівів із озмих агрофітоценозів, що гарантують отримання високоякісної рослинної сировини для виробництва різних видів кормів у весняний період. В цих посівах перспективним прийомом отримання високопоживної зеленої маси є використання горошку посівного (озимого) за участю озмих колосових, які відрізняються високою зимостійкістю та стабільною врожайністю.

Мета досліджень полягала у встановленні продуктивності агрофітоценозів однорічних озмих культур за оптимального співвідношення компонентів тастроків їх збирання зафазами росту і розвитку для можливості заготівлі різних видів кормів.

Дослідження були проведені впродовж 2015–2017 рр. на полях сівозміни відділу польових кормових культур, сіножатей та пасовищ Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН. У досліді вивчали жито озиме ‘Забава’, тритикале озиме ‘Богодарське’, пшени-